

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 3 noyabr (bazar günü) tarixli XXIX nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transferasiyası

AZƏRBAYCAN

Düşənbə, 26 məhərrəmülhəram sənə 1337. 3 təşrini-sani sənə 1918.

Gündəlik siyasi, ictimai, adəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

Məhəlli-ıdara: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tərk nüsxəsi 50 qəpik.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə sahifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.

Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir.

Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 24, başqa şəhərlərə 35 rubladır. Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rubladır.

Elan fiatı: sətiri 2 rubl. Karratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

ELANI-RƏSMİ [RƏSMİ ELAN]

Acil ehtiyacat [ehtiyaclar] və istimdad [kömək istəmək] üçün telefonla gündüzləri 25-80, gecələri 6-23 nömrəli Polis Müfəttişi-Ümumiliyina [Baş Polis Müfəttişliyinə] müraciət ediniz.

İkinci Azərbaycan firqəsi [diviziya] taborlarında istixdam olunmaq [xidmətə qəbul edilmək] üzrə türkca bilan 6 feldşerə lüzum vardır. Arzu edənlər vəsiqələri ilə barabar, hər gün saat 2-dən saat 6 sonraya qədər Rotşildin evində firqa sərbəbatinə [baş həkimiyyətinə] müraciət etsinlər.

ELAN

Qafqaz Məsəlman Ordusuna 7 ay müddətində 150 min pud mal və qoyun əti vermək arzusunda olan zavaf [şəxslər] Mariinski caddədə 6 nömrəli evdə Ərzaq şöbəsinə şəraitini [şərtlərini] bilə bilərlər.

ELAN

Azərbaycan Cümhuriyyəti Polis müfəttişi-ümumisinin Əhalinin 2 ay müddətində vərəqə almaları üçün elan etdiyi əmr əlavə olaraq xəbər veririk ki, bu əmr müsəlman qadınlarına aid olmayıb, fəqət arzu edənlər əkslərini [fotoqraflarını] alacaqlar.

ELAN

Ərzaq Nəzarəti ümumə elan edir ki, xüsusi şəxslərə işbu aşağıdakı mövqiflərdən [stansiyalardan] buğda, un və düyü göndərmək müvəqqəti olaraq mən' [qadağan] edilir:

1. Vladıqafqaz yolunun hamı mövqiflərindən.
  2. Azərbaycan yolunun Yevlax, Malay, Ləki, Əlikənd, Ucar, Burçuşeti, Müsülü, Qarabucaq, Kürdəmir, Karrar, Siğirli, Padar, Muğan, Hacıqabul, Pirsaa, Navahı və qeyri mövqiflərindən.
  3. Gəncə mövqifindən.
- Qeyd: Azərbaycan dəmiryolunun yuxarıda sayılan mövqiflərdən başqa mövqiflərin [indən] ərzaq aparmaq istəyənlər Ərzaq nəzirindən xüsusi icazə almaldırlar. Azərbaycan və Vladıqafqaz dəmiryollarının hamı mövqiflərindən xırd və böyük buynuzlu heyvan, kartof, soğan, lobya, kələm, süd, pəni, kolbasa, yumurta, sair meyvə, çaxır və qeyri məşrubat bilumünəniat [maneəsiz] qeyri-məhdud əndazədə aparmaq mümkündür. Bunların aparılmasına heç bir icazənamə lazım deyil.

Ərzaq naziri: N. Yusifbəyov
Dəftərxana müdiri: S. Luçinski

DRAMA AXŞAM TƏMASƏSİ

Azərbaycan Hökumətinin tərtibində (Sabiq Mailov) Hacıbəyli Qardaşlarının Müdiriyyəti Yekşənbə [bazar] günü təşrini-saninin (noyabrın) 3-ündə axşam teatro mövsümü açıldığı münasibətilə müntəzən [təntənəli] bir surətdə mövqeyi-təmasşaya qoyulacaqdır: İran tarixindən götürülmüş 6 pərdəli "Nadir şah Əfşar" faciəsi.

Müsəlman xanımlarının pərdəli lojaları vardır. Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır. Təmasşa başlanacaqdır axşam saat 8-də.

Rejissor: Sidqi Ruhulla (Mollazadə)
Məsul: Xəlil Hüseynzadə
Müdür: Zülfiqar bəy Hacıbəyli
İxtar [xəbərdarlıq]

Cümə günü təşrini-saninin (noyabr) 9-unda şühədə ailəsi [şahid ailələri] mənfaatinə "Gaveyi-ahəngər" faciəsi mövqeyi-təmasşaya qoyulacaqdır.

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

DAXİLİYYƏ NAZİRİNİN ƏMRİ

Son zamanlarda şəhər daxilində qeyri-məsul və bu xüsusda kəndlilərinə heç bir dairəyi-rəsmiyyətdən [rəsmi qurumdan] icazə verilməmiş və çox vaxt zabit yaxud polis uniforması geymiş bulunan əşxas [şəxslər] tərəfindən əhalinin həbs, yaxud alıb götürülmələri hadisələri vüqu bulmaqdadır. Böyləcə həbs, yaxud alıb götürülmələr əksəriyyəti şəxsi intiqam, qan ədavəti və bəzən də təhdidlə iğfal [aldatma] yaxud da qarət qəsdli ilə yerləşməkdədir. Hal-hazırda qüvvətli bir idarənin vücudə gəlməsi ilə böylə cinayətlərin vüquuna [baş vermasına] meydan verilməməsi pak aşkar olduğundan, onlar idareyi-örfiyyə [fövqəladə vəziyyət] qanunlarının bütün şiddəti ilə təqib olunacaqlardır. Şöylə ki, keçən ayın 26-sında buna bənzər cinayətlər işləməkdə divani-hərbi-örfi [hərbi məhkəmə] tərəfindən ittham edilən 4 əşxasla birlikdə edam cəzasına məhkum olmuşlardır.

İşbu halların təminatla izaləsi [aradan qaldırılması] uğrunda bən pak şədid [çox şiddətli], pak qəti tədabir ittixaz edəcəyimi [tədbirlər görəcəyimi] əhaliyə elan ilə icab edəcək [lazimi] vəkaləti olmadan bir şəxsi həbs, yaxud alıb götürməklə müttəhim bulunanları, hər hangi mövqə sahibi olursa-olsun, idareyi-örfiyyə qanunları ilə təqib edilmələri üçün divani-hərbi-örfiyyə təslim edəcəklərini ixbar etyirəm [xəbərdarlıq edirəm].

İşbu fənalıqla [mənfəi halla] müvafə-fəqiyyətlə mübarizə edə bilmək üçün əhali kəndisi də Hökumətə yardım etməli və fəna müəmilin təsadüfən də olsa görün hər fərd şü cinayət haqqında qaraqlıq bəkləməkdə olan ən yaxın polis nəfərinə yaxud qeyri bir polis məmuruna bilatəxir [taxirə salmadan] xəbər verməyə və kəndi tərəfindən də şü cinayətin önünü almağa yaxud da cinayətkarların zühura çıxmasına mümkün olduqca çalışmaq məcburdur. Eyni zamanda tərəfindən cinayət vüquunu mən' etmək [cinayətin baş vermasına mane olmaq], yaxud da canilərin meydanə çıxarılmasını xüsusunda kəndlilərinə müraciət edəcək bulunan əşxasa [şəxslərə] hər bir cəhətdə təslim göstərmələri [kömək etmələrini, işlərini yüngülləşdirmələri] polis məmurlarına lazım gələndə əvəmir əta edilmisdir [əmrilər verilmisdir]. İşbu tədabir [tədbirlər] sayəsində həbs, yaxud alıb götürmə vüquqatının [hadisələrinin] önü alınacağına və büsbütün ortadan qalacağına və bununla ümum nas və əfradın

[bütün əhalinin və fərdlərin] istər mallarının, istər canlarının təhti-əmniyyətdə [təhlükəsizlikdə] olacağına əmniyyət [əminlik] hasil edirəm.

Daxiliyyə naziri:
Behbud xan Cavanşir

MAARİF NAZİRİNİN ƏMRLƏRİ

29 təşrini-əvvəl [oktyabr]
Nömrə 73

Bakı 2-nci zükür [oğlanlar] gimnaziyası müəllimi Aleksandr Qriyelski 4-üncü gimnaziyada direktor vəzifəsini ifaya təyin edilir.

Maarif naziri əvəzinə: Şahtaxtinski

30 təşrini-əvvəl [oktyabr]
Nömrə 74

Tələbə Əli Yusifzadə, təşrini-əvvəlin 26-sından etibarən Maarif Nəzarəti dəftərxanasında karguzar təyin edilir.

Nömrə 75

Yekaterina İvanovna Dantseva təşrini-əvvəlin 21-indən Mariinski ünəs [qızlar] gimnaziyasına rus lisanı müəlliməsi təyin edilir.

Nömrə 76

Alekssey Fyodoroviç Knyazev, Bakı 2-nci ünəs [qızlar] gimnaziyasına fizika müəllimi təyin olunur.

Maarif naziri: N. Yusifbəyli

ZİRAƏT NƏZARƏTİNDƏ [KƏND TƏSƏRRUFATI NAZİRLİYİNDƏ]

29 təşrini-əvvəl [oktyabr]
Nömrə 67

Şamxor meşə dairəsi meşəbəyisinin 3-üncü sinfinə mənsub müavini Georgi Cavanşir, təşrini-saninin [noyabrın] 1-indən etibarən 2-nci sinfə mənsub hesab edilsin.

Nömrə 68

İstefadə bulunan miralay [polkovnik] Kambulat bəy Yesiyev öz ərizəsinə görə, 28 təşrini-əvvəldən etibarən Bakı quberniyası Quba meşə dairəsinə meşəbəyi müavini təyin olunur.

Nömrə 69

Azərbaycan vətəğələri müdiri müavinliyini 29 təşrini-əvvəldən etibarən Emil İvanoviç Şmerling təyin olunur.

Nömrə 71

Altağac meşə dairəsi meşəbəyisi Hacıbaba Süleymanov, öz ərizəsinə görə təşrini-əvvəlin 29-undan etibarən vəzifəsinin ifasından və bilmərrə xidmətdən kənar edilir.

Nömrə 72

Gəncə quberniyasında üzümçülük və şərabçılıq komitəsinin fəaliyyəti ixtisar edildiyindən, bir agent ilə katib vəzifələri lağv olunur. Agentlərin vəzifəsi təlimatçıların öhdələrinə buraxılır.

Ziraat naziri: X. Sultanov

BİZ VƏ ONLAR

Qafqaz İslam Ordusu Komandanlığının aldığı məlumat görə, Komandan paşa həzrətləri tam bir türk komandanına yaqışır bir hərəkdə bulunmuşlardır. Qalalar yıxmağı bilan türk komandan və əsgərinin könülləri yapmağı da bildiklərini əsgərlərimizin əsir və yaralı düşmənlərə uzatdığı mərhəmətli əli, tatlı [şirin] dili bəyan etməkdədir.

İyirminci əsrin ən mədəni millətləri, millətlər müharibəsinin iksirinə dayanamadıqlarını kəndi fəna müəmilələri [mənfəi rəftarları], yaqışiqsiz laflarıyla isbat etdilər. Düşmən əsirlərini açıqdən-açığa dürlü-dürlü vasitələrlə və yollarla məhv etmək üçün işin içinə hələ "rəsmilik" qarışan məmləkətlər vardır. Böylə müəmilələrə [rəftarlara] bizim əsir düşən əsgər və zabitlərimiz də uğradı. Hatta düşmən ölkələrində ən qüdsiyyətli Avropa millətlərinin ictimai vicdanlarından görmədiyimdən dolay fərd edirik. Türk olmaq, ən eyi qəlbli bir insan olmaq deməkdir. Biz vəş deyən Avropa beynəlmilliyətini biz Şərqin açıq ürəkli bir övladı sifətilə alınıq açıq, könüllü geniş olaraq çıxacağıma qətiyyəni sübhəmə yoxdur. Qüsurlarımızı zərrəbinlərlə [mikroskoplarla] arayan millətlərə dağlar qədər eyiliklərimizlə müqabilə etdik və edirik. Edəcəyimizi, gənc nəslin daha mərhəmətli olduğu isbat etməkdədir. Cəbhələrdə əsir düşən zabitlərin hangi millətdən olursa-olsun sövq edəcəyini mən-təbiyyə yayan [pıyada] olaraq getməməsi üçün mühafiz süvarilərimiz atını onlara buraxıb, kəndliləri yürüdüklərini İstanbul məcmuələri hər vaxt təsvir etməkdədir. Üsəranın [əsirlərin] iqamət etdiyi mövqələrdə ən gözəl yerlər Türkiyədəki əsirlərə buraxıldı. Xəstəxanalarda ən münasib qoğuşlar [palatalar] yaralı düşmənlərə təxsis edildi [ayrıldı]. Türkiyədə daha çox iltifata, mərhəmətə məzhər [naill] olanlar, heç sübhə yoxdur ki, yaralı əsirlərdir. Avropalılar deyir ki, yaralı oldu, əsir oldu və olmadı düşmən yənə də düşməndir. Halbuki "yaralıları düşməni deyildir" düsturunun türklər dilləri və işləri ilə dəfələrlə söylədilər, yeri gəldikdə də isbat etdilər.

Böylə alicənablığın bir misalını da Bakıda gördük. Yurdu bulunan Rusiyədə belə əkmək yerinə təkma [tapıq] yeyən rus zabitləri bolşevik cüvəllərindən [öyünərindən] sonra Bakıda əq qaldılar. Geniş çərçivələrlə elan olunan "Rusiya hürriyəti" onlara olmanın sözlər eşitdilər.

Dün canını vətəninə hədiyyə edən rus zabiti bu gün təhqirlərə, hücumlara maruz qaldı. O hər yerdə xidmətdən qovuldu. Heç bir yerdə də ona iş verilmədi. Bu hal bizim ordu Bakını fəth edincəyə qədər burada da davam etdi. Bəki alındıqdan sonra zabitan [zabitlər] məmuriyyətlərə [dövlət qurumlarında işə] girdi. Fəqət bunların həpsini yalnız məmuriyyət bulmaqla keçindirmək pak güc [çətin] oldu. Açıqda yənə bir çox zabitan qaldı. Heç yerdən galiri olmayan bu sinfin dərdini də hər kəsdən əvvəl Ordu Komandanlığı duydu və həman çarəsini bulub işə başladı. İştə [budur], bu ilin təşrini-sani [noyabr] ibtidasından [avvalından] ailəli rus zabitlərində hər ayda 200 rublə məaşla bir nəfərlik arzaq tayını [rasionu], "payok"[eynilə, ailə-sizlərə də ayda yüzər manat məaşla yənə bir nəfərlik arzaq tayınının verilməsi xüsusunda Ordu Komandanı paşa həzrətlərinin əmr etdiklərini duyub sevindik. Bu əmr pak yerində gördüyümüzüzdən, ürəkdən

alqışlayırız. Sanki türk həşrə qədər eyi qəlbli olaraq keçinməyə qərar vermişdir. Babalar demişlər ki, "Cənabi-həqq hər kəsə ürayinə görə versin."

Cavad

ORDU KOMANDANI PAŞA HƏZRƏTLƏRİNƏ ƏRZİ-TƏŞƏKKÜR

Təşrini-sani 334-də Bakıda yaşayan rus zabitanı [zabitləri] və ailələri namına [adından] üç rus miralay [polkovniki] rus zabitlərinin vəkalətilə Ordu sərşavəri [baş yavəri] Asəf bəy vasitəsilə Komandan paşaya təqdim edildilər. İçlərindən birisi aşağıdakı sözlərlə ərzi-təşəkküratı etdi:

"Paşa həzrətləri, Bakıda mövcud olan rus zabitləri namına göstərdiyiniz təvəccühdən [diqqətdən], baslədiyiniz hüsniniyyətdən [xoş niyyətdən] dolay nüməyəndə olaraq, ərzi-əhtiram və şükrani etməyə [ehtiram və təşəkkür bildirməyə] gəldik. Aldığımız məaş və arzaq, gördüyümüz eyilik, manəviyyətimizə pak gözəl təsir etdiyindən dolay bizlər bu lütfü bir rus sifətilə qəlbimizin ən səmimi bir nöqtəsində ilələbəd [hamişəlik] saxlayacağıma əmin olunuz!"

Paşa həzrətləri bundan məmnun oldular. Müməiləhləri [adi çəkilən şəxsləri] fəvqəladə bir səmimiyyətlə qarşılayıb, aşağıdakı sözləri söyləmək lütfündə bulundular:

"Biz və siz bu gün əsgəriz. Əsl əsgər olan bir türk, bir başqa rus ailəsinin sınıxtı çəkdiyini qətiyyəni arzu etməz. Binəilyəh [ona görə] biz bu eyilliyi ordumuz və Azərbaycan Hökuməti namına etməkdəyiz."

Bu sözlərdən sonra paşa həzrətləri rus miralaylarının əllərini sıxıb ayrıldı.

NURİ PAŞA HƏZRƏTLƏRİ HÜZURUNDA LƏNKƏRAN NÜMAYƏNDƏSİ

Cümə günü təşrini-saninin [noyabrın] 1-ində Lənkəran türkləri nümayəndəsi Teymur bəy Bayraməlibəyov Qafqaziya İslam Ordusu Baş Komandanı Nuri Paşa həzrətləri tərəfindən hüzüra qəbul edilmişdir. Lənkəran islam əhalisi Teymur bəyi göndərmişdir ki, Avetisov qoşunlarının Lənkəran türk əhalisinə etdikləri cövrü-sitəmləri, qətlü-qəratı, həbs və axtarışları Qafqaz İslam Ordusu Komandanlığının nəzəri-etinalarına ərzlə, lənkəranlıların çəkilməz dərdlərinə, intəhasiz müsibətlərinə və Avetisov qoşununun qanunsuzluq və vəşşilliklərinə xitam verilməsini istədi [xahiş] etsin və tez kömək edilməsinə lənkəranlıların məhv olacağına bildirsin.

Komandan paşa həzrətləri cavab vermişlər ki, zavallı müsəlmanlara nə edilirsə, bizə məlumdur. Buna görə də Avetisov qoşunlarının keyfəməyyəsinə [özbaşnalığına] və qanunsuzluqlarına xitam çəkmək üçün tədbirlər görülür. Müsəlmanlara xəbər veririk ki, bu halları uzun müddət davam etməz.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

* Azərbaycan Hökuməti-Cümhuriyyəsi qərar vermişdir ki, sabiq Dövlət Bankı ilə münasibət aydınlaşdırılaraq bir qaydaya salınanadək, bu il eylülün [sentyabrın] 15-indən qabaq məzkur [adı keçən] banka verilmiş olan pulların həpsinin geri verilməsi mən' [qadağan] edilsin.

* Hökumət 30 təşrini-əvvəl [oktyabr] tarixli iclasında qərar vermişdir ki, bağlanmış müəssisələrin xidmətçilərinə, yaxud bu ya o səbəblə xidmətdən kənar edilən qulluqçulara məşq veriləcək üçün Maliyyə Nəzarəti binəgüzərliyinə [sarəncəminə] 500 min manat pul buraxılsın.

POSTA VƏ TELEQRAF İŞLƏRİ

(Posta və Teleqraf naziri Ağə Aşurov cənablarını ilə müsəhibə)

Bu günlərdə Ağə Aşurov cənabları, mühərrirlərimizdən biriylə müsəhibədə bulunduğumuz zaman atıdki [aşağıdakı] məlumatı vermişdir:

— Bu saat mənim ümdə fikrim pozulmuş teleqraf xətlərini düzəltmək və onları bir intizam üzrə qurmaqdır. Bundan ötrü Şəki, Şuşa, Salyan və Quba ilə müxabirətə [alaqə saxlamağa] davam edirik.

Bakının Bayıl cəhətində olan teleqraf istasyonunu təmir etməkdəyiz. Sabiq hökumətin [bolşeviklərin] denizə atması olduğu makina parçalarını sudan çıxarıb gərkəllərini işə salırıq. Böylə ki, bir neçə gündən sonra radio [telsiz teleqraf] istasyonu hazır olar.

Digər mövcud teleqraf mövqifləri [stansiyaları] vasitəsilə Gəncə, Tiflis və Qars ilə də müxabirət [xəbərlər; teleqramlar] mübadiləsi getməkdə. Muxabirə qəbul edən istasyon, İstanbuldan məlumat almağa belə müvəffəq olar.

Telsiz teleqraf mövqiflərinin məmləkət üçün böyük əhəmiyyəti haiz olduğunu nəzərə aldıqda, bütün Azərbaycanda mütəəddid [çox sayda] böylə istasyonların təmiri üçün təşəbbüsdə bulunacağıma. Buna binaən [bu səbəbdən] burada radio məktəbi açılacaqdır. Posta və teleqraf işlərində təcrübə hasil etmiş və az bir zamanda müqtədir [iş bacaran] məmurlar hazırlamaq üçün acil bir proqram təvfiqən [uyğun olaraq] bir post və teleqraf məktəbi də güşədi gözələnir. Bu məktəbə daxil olub müvəffəqiyyətlə təhsilini bitirə biləcək gənclər mükəlləfiyyəti-əsgəriyyədən müəf buraxılacaqlar [hərbi mükəlləfiyyətdən azad ediləcəklər]. Çün böylə xidmətdə olan əşxas [şəxslər] gərəkl mülli, gərəksə hərbi müxabirət [xəbərləşmə] üçün lazım olacaqlardır. Fəqət şimdilik şü məktəbə Əxzi-Əsgər Rəyasəti [Hərbi Xidmətə Çəğirş İdarəsi] tərəfindən istər yaş, istər başqa səbəblərə görə təcil buyurulmuşları [hərbi xidmətləri təxirə salınanları] qəbul edəcəklər. Bununla barəbar Nəzarət [Nazirlik] tərəfindən xidməti son dəfə lüzumlu ədd edilmiş müstəid [qabiliyyətlili] gənclərin bir məktəbə daxil [daxil olmaları] lazim görülsə, lap əsgərlikdən də onları almaq üçün lazimi binəgüzərliq [sarəncəmə] olacaqdır. Çün məqsədimiz vətənin məmuriyyəti [abadlığı] ilə millətin rifah halıdır. Fəqət gəncləri əsgərlikdən mən' etməmək [ayırmağa] üçün hələlik Nəzarət böylə bir bina-güzərliq tərəfdəri deyildir. Bu günlərdə fəlakətə uğramış bütün posta və teleqraf müəssisələri müayinə ediləcək. Lazimi məxaricat [xərclər] haqqında "smeta" hazırlanıqdan sonra hər bir müəssisənin heyəti-məmurunun [məmur heyətini] əskiltməklə vasitəsilə izafə [artıq] xərclərin qarşısı alınacaqdır. Varidətin çoxalması ilə posta və teleqraf ümürünün [işlərinin] təsar-rufat cəhətini eyiləşdirmək üçün təşkilatlar düzələcəkdir. Bundan böylə müəssisələrin lazimi xərclərini və "smeta"larını nəhiyyə naziri [qəza müfəttişi] təhqiq və tədqiq edəcəkdir ki, paralar haqqıqətən

lazimi miqdərindən artıq yaxud əskik olmasın. Ondən məadə [başqa] Nəzarət [Nazirlik] hazırkı posta və teleqraf tarifinə (tarif) yenidən bəxib, onun bir qədər əskilməsinə qeyrat edəcəkdir [çalışacaqdır]. Bu tərzlə müxabirət [xəbərləşmə] məsələsi xalq üçün bir az sühulət kəsb edər [asanlaşar]. Məmləkətdə sənəət [sənaye] və ticarət işləri nəşyünümə bulmuş olar [inkişaf edər]. Posta və teleqrafı para göndərmək (barət əməliyyatı) məsələsinə ciddi surətdə diqqət edilir. O xüsusda bəratın ucuz və asan şəraitlə [şərtlərlə] başqa gəlməsi üçün təşəbbüslər olur. Çün Avropa və Rusiyadan alınmış təcrübə bu növ ilə məmləkət sərşavəsinin posta və teleqrafı barət edilməsinə səbəb olar. Nətəkim [nəca ki], bu son zamanda barət məsələsi Azərbaycanda gündən-günə bir səhl [yüngüllük] və asanlıqla posta və teleqraf müəssisələrindən keçir. Camaat postaya verdiyi paranın Hökumət tərəfindən təmin edildiyini bilir. Ümum əhaliyə elan ediləməlidir ki, posta və teleqrafı barət edilən paralar şimdilik məmləkətimiz içərisində bişəkk və laşübhə [şəksiz-şübhəsiz] lazimi yerlərinə və sahiblərinə veriləcəkdir.

Gürçüstanla posta və teleqraf müqaviləsi aqdi [bağlanması] haqqında bizimlə Gürçüstan miyanında [arasında] müzakirət davam edir. Ümidvarız ki, bu yaxın zamanlarda bütün Zaqafqaziya barət məsələsi həll edilsin. Böylə müqavilələr digər qoşulurumuzla da aqd edəcəyiz [bağlayacağıq]. Posta müxabiratının [ləqəsinin] bir az çətinliyi vəsaiti-nəqliyyətimiz [nəqliyyat vasitələrimizin] olmamasındandır. Buna binaən [gərə] camaat xüsusi əşxas [şəxslər] vasitəsilə müxabirətə girişmişdir. Bunun qarşısını almaq və müxabirətin fəqət [yalnız, ancaq] posta vasitəsilə olması üçün əhalini icbari surətdə postaya xidmət etdirmək fikrindəyiz. Tainki əhalinin özə posta nəqliyyatına müəvinət [yardım] etsin.

M. H.

GƏNCƏDƏ MİLLİ ZABİTAN TƏFTİŞ VƏ İMTAHAN MƏRASİMİ

Məlum olduğu üzrə, Gəncədə Azərbaycan Hökumətinin təlim-gəhi var. Burada, bu hərbi məktəbdə 250-dən fəzla [artıq] zabit namizədləri oxuyurlar. Bu məktəbi qurtardıqdan sonra hər bir fərd zabit namizədi olur və 6 ay keçdikdən sonra zabit olur. Təlimə təsis olduğu hənüz 4 ay deyildir. Amma bu məktəb nəticəsinə nə olduğunu qəreini-kirama [dəyərlil oxucular] ərz etmək istəyirəm.

Bakı şəhəri Azərbaycandan kəsildiyi və əcnəbilər əlində bulunduğumuz zaman və Azərbaycan Hökuməti Gəncədə təşkil olunduqda Qafqaz İslam Ordusu təhti-ıdarəsində [idarəsi altında] olaraq bu məktəb təşəkkül etdi. Əvvəl zamanda Gəncə kimi şəhərdə lazı-me-yi-alat [gərəklil avadanlıq] olmadıyı vaxtda böyük bir müşkülətə uğraşdıqda bu məktəb açıldı. Təlimə gəmiş zabit müəllimlərindən Atif bəy əfəndiyə təpsirildi. Daha doğrusu onun hümməti sayəsində bu təlimə gəmiş təşkil olundu. Yavaş-yavaş məktəbə ərizələr verildi. O zamanda hənüz əsgər çəğirilməmişdi. Deməli cavanlar böyük bir həvəslə təlimə gəmə daxil olmaq istədilər. Gecə-gündüz təlimə gəmə zabitən əfəndilər çalışmağa başladılar. Çocuqlar dəxi işə alışırdılar. Şənbə günü təşrini-əvvəlin [oktyabrın] 6-sında Gəncə şəhərinin kənarında təlimə gəmə oxuyan zabit namizədləri üçün böyük təftiş və imtahan yapıldı. Həmin təftiş və imtahana Hökumət və ordu tərəfindən Bakıdan nümayəndələr dəvət olundu. Bu heyəti-məxsusə Bakıdan Gəncəyə rəvanə oldular. Bunların içində hər qəbil əsilhə [silah] bilan zabitən əfəndilərdən var idi.

Heyət Gəncəyə gəldi. Burada tren yaxınlaşdıqda Gəncə tərəfindən ən vali İbrahim bəy Vəkilov, Bələdiyyə rəisi Ələsgər bəy Xəsməmmədov, təlimə gəmə komandanı Atif bəy, Mərkəz komandanı Salman Fəhmi bəy və qeyri ayan hazır idilər. Bir bölük əsgər müsəfir-ləri istiqbal etdi [qarşıladı]. Birinci trendən Qafqaz İslam Ordusu Komandanı Nuri paşanın padəri [atəsi] Əhməd paşa, ondan [sonra] Azərbaycan Qolordusu komandanı fəriq Əli paşa, Azərbaycan İkinci firqə [diviziya] komandanı, Ərkani-hərb əzasından [Baş Qəraqah üzvi] Nazim bəy həzrətləri, o biri trendən Azərbaycan Hökuməti Maarif naziri Nasib bəy Yusifbəyli, Ümuri-Xeyriyyə və Ədyan [Sosial Təminat və Dini Etiaqəd] naziri Musa bəy Rəfiyev, Daxiliyyə naziri namından [adından] vəkalətən Nəzarət idəri müdiri Mehdi bəy Həcənski, üçüncü trendən bəhli zabit əfəndilər endilər.

Müsəfirlərin vürudunu [gəlişini] vali və Bələdiyyə rəisi həzrətləri təbrik eylədilər. Ondən [sonra] bütün heyət şəhərə rəvanə oldular. Həman günü və axşamı müsəfirələrə şəhər tərəfindən ziyafət verildi. Sabahı şənbə günü bütün heyət və Gəncə əhalisi, ayan, əşraf və tüccar dükənlərini bağlayıb şəhər kənarına gəldilər. Burada xüsusi bir mənzil [yer, məkan] düzəlməmişdi. İran konsulu İsmail xan həzrətləri dəxi təşrif gətirmişdilər. Maşq üzvi xüsusi bir proqram üzrə çadırlar, sipərler və habelə hər bə dastğahları düzəlməmişdi. Öylə bir izdihami-kəsrət [böyük qələbəlik, sıxlıq] idi ki, deməli bu gün Azərbaycann böyük bir bayramı idi. Hamı gəlməmişdi ki, bir az müddətdə məktəb görmüş türk balalarının nəticəsinə nə olduğunu görünlər. Azərbaycan Qolordusu komandanı Əli paşa həzrətləri heyətə barəbar saf çəkmiş cavanların qabağına gəldilər. Ondən paşa həzrətləri zabitən namizədlərinə "Əssəlamu əleyküm, əfəndilər" dedilər. Bir əğızdan çıxaraq makina misali kimi cavanlar "Əleyküm salam, paşa həzrətləri" söylədilər. Sonra atıda [aşağıda] yazılan proqram mövcib-ince [səsinə] məşqə şüru olundu [başlandı].

Maddə

1. Rəsmi-təqdim [təqdimat mərasimi] (təftişə və imtahana daxil olmayan nümunə taboru ilə nümunə makinalı tufəng [pulemyot] bəliyyə əfradı [əsgərləri] də təqdim olacaqlar).
2. Yerində yanaşıq nizam hərəkatı:
  - Həzir ol; əsilhə istemali [silah işlətmək], sağa-sola baxmaq, yerində dönüşlər, diz çökmək, ayağa qalxmaq, yerə yatmaq, süngü taxmaq (həm hamısı bir arada komanda ilə və həm də tək-tək olaraq).
- Müxtəlif nişan vəziyyətləri, doldurmaq və qapamaq, nişangah düzəltmək, iki nişangah atışı.
3. Çəbuqluq [çöldük] təlimləri:
  - Sürətlə müxtəlif cəbhələri almaq, bir vəziyyətdən digərinə keçmək, müxtəlif mövzələri [mövqeləri] tutmaq.
4. Süngü və mübarizə təlimləri:
  - Həmlələr, sipər və iləriləmə, geriləmə, devirmə [olduğu yerdə sağa-sola dönmə], tək nəfərin sabit (bir yerdə duran) hədəfə (nişana) təərrüzü [hücumu], ip hədəflərinə təərrüz, qarşı-qarşılıq iki nəfər "səldatin" mübarizəsi, qəmə ilə təərrüzü, hər nəfərin məfruz (fərz olunan) iki düşməni müqabiləsi.
5. Əndəz [atəş etmək] tərbiyəsi (dərslərə barəbar qəz maskası təlimləri):

